

A könyvek nem ritkán a könyvekről szólnak: olyan, mintha egymás között beszélgetnének. Ennek fényében a könyvtár számomra mindennél izgatóbb. A hosszú, évszázados mormogás színhelye, egy felfoghatatlan dialógus az írotáblák között, egy élő dolog, az erő tartálya, számtalan elme által épített kincstár...

Umberto Eco

Könyvtárak az olvasókért, a közösségekért

**Könyvtári jó gyakorlatok
avagy mit tehetnek és tesznek a könyvtárak
az olvasókért, a közösségfejlesztésért**

Sokan sokféleképpen fogalmazzák meg a könyvtár lényegét, abban azonban mindenki egyetért, hogy **a könyvtár több mint könyvkölcsönző hely.**

Sajátos ereje a 21. századi fejlett információs társadalmakban is varázslatos helylé, **az emberek legfontosabb mindennapi közösségi színterévé** emeli a könyvek házáat.

A könyvtár a legalapvetőbb emberi tulajdonságok (szeretet, becsület, hitelesség, tisztelet, tudás, igazság) **és kompetenciák** (kommunikációs, írás olvasás tudás, elektronikus írás olvasás) **kifejlődésére, erősödésére, megtartására van jótékony hatással.**

Ha csupán egyetlen szó állna rendelkezésre a könyvtárak társadalmi szerepének meghatározásához, akkor ezt a szót, - közösségépítés – kell kimondanunk. A könyvtár közösségi tér, közösségi hely. A közösségépítés e fizikai térben egyet jelent:

- **a tudásátadással**, és annak számtalan formájával (olvasás, digitális tartalom használata, egyéb képi és hangzó információk alkalmazása, tudás kompetencia fejlesztés)
- **a segítséssel**, menedzseléssel (közösségek és közösségi tagok számára végzett olyan „help” funkció, melynek lényege a tolerancia, az esélyteremtés, a hátrányos helyzet kiegyenlítése)
- **a közösségi identitásához szükséges szellemi matéria** (könyvtári anyagok) **fenntartásával és átadásával.**

A közösségépítés megvalósulhat közös élményekkel, az emberi kapcsolatok ápolásával, a közösségi léthez szükséges készségek, kompetenciák fejlesztésével. A sikeres közösségépítés titka azonban mindezeket túl a kötődés! A könyvtárak közösségépítő ereje éppen abban található, hogy a fejlesztést hiteles anyagi bázisra, tárgyakra, információs tartalmakra, kézzel fogható matériákra építi, így egybe köti a múltat, a jövőt és a jelent.

A könyvtári rendszer fejlesztése Magyarországon 1997-ben fordulatot vett. A könyvtári törvény (1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről) megjelenése, illetve az ezt követő jogi szabályozás keretét biztosított Európa egyik legkorszerűbb könyvtári ellátási rendszerének kiépítésére, működtetésére. A könyvtárügy 2000-es évektől közreadott stratégiai céljai egybeesnek az ország legfontosabb célkitűzéseivel, gazdaságfejlesztés, munkahelyteremtés, felzárkóztatás. Az alábbiakban három területre fókuszálva:

- Család
- Felzárkóztatás
- Közösségépítés

és néhány könyvtár tevékenységén keresztül mutatjuk be azokat a példaértékű gyakorlatokat, melyekkel a felhasználók sok-sok helyen találkozhatnak, de amelyek társadalmi ismertsége – éppen hasznosságuk miatt – még fokozandó.

Filozófiánk szerint a könyvtár olyan közösségi tér, amely lehetőséget biztosít a tájékozódáshoz, az ismeretszerzéshez, az önfejlesztéshez és a szórakozáshoz. Kulturális fejlesztő szerepe van, különböző generációknak nyújt kikapcsolódást, kiegészíti az oktatás feladatait és gyűjti, illetve szolgáltatja a tanuláshoz, tanításhoz szükséges irodalmat, valamint népszerűsíti az olvasást. Feladata, hogy az érdeklődőkkel megismertesse a magyar és az egyetemes kultúra kincseit, ennek érdekében felnőtt és gyermek rendezvényekkel igyekszik a lakosság kulturális kikapcsolódásához hozzájárulni.

Paks, Pákolitz István Városi Könyvtár

Paks, Pákolitz István Városi Könyvtár

Könyvtáros. A mai napig újra és újra kell magyarázni az embereknek ezt a fogalmat, szakmát. A foglalkozása „könyvtáros vagyok” válaszra furcsa mosoly felel, „és ott mit kell csinálni?”. Egész nap olvasni? Hát, nem egészen. Válaszolja az ember türelmesen, és mesél a rendezvényekről, gyermekpályázatokról, kiállítás megnyitókról, táborokról. A változó világgal a könyvtáros is fejlődik. Életünk már nem arról szól, hogy ülünk és várunk arra, hogy az emberek bejöjjenek. Egy darabig lehet várni, de közösségekben, kulturális városi rendezvényekben, médiában, közösségi hálón való megjelenés nélkül kevesek vagyunk ahhoz, hogy a régi olvasók tartsák életben az intézményt. **Ki kell nyújtani a kezünket.**

Barbulszka Gabriella 30 éves fiatal gyermekkönyvtáros, Ráckeve

Tematikus szemléltető példatár a könyvtári jó gyakorlatokból

Család

Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár, Nyíregyháza

Szülők akadémia

Rendkívül fontos projekt! Az előadás-sorozat a roma családokat, szülőket célozza meg. Akiket támogatni kell a mindennapi élethelyzetek megoldásában. A segítség a legegyszerűbb dolgokban a legfontosabb. Hogy legyen rendszer az életükben; hogy ismerjék meg az órát, az idő fontosságát. Hogy tanulják meg becsülni önmagukat. Ehhez munka kell. A munkahelyen követelmények vannak, amiknek megfelelni csak kitartással lehet. A kitartás a feltétele a rendszeres jövedelemhez jutásnak, s majd ennek következtében a rendszeres étkezésnek, a gyermekek óvodába, iskolába járatásának is. Fontos, hogy a szülők tisztában legyenek azzal, milyen szerepük és feladatuk van abban, hogy gyerekek gazdag szókinccsel, olvasási készséggel rendelkezzenek. Az előadás-sorozat helyszíne a város cigánytelepén működő szociális és kulturális centrum. A könyvtár saját állományából az előadás tematikájához illeszkedő könyveket biztosít, amit kölcsönözni is lehet.

Skarica Máté Városi Könyvtár, Ráckeve

Ringató és Zeneovi

Előbbi program a babáknak, utóbbi az óvodásoknak szól és persze a szüleiknek. A zenés, verses műsor alkalmas a család tagjainak közös zenei, irodalmi műveltségének megalapozására, fejlesztésére. A foglalkozások lehetőséget adnak a személyes zenei, irodalmi érdeklődés kielégítésére is. Fizetős szolgáltatás.

Csuka Zoltán Városi Könyvtár, Érd

Családi szombat

Nagyon kedvelt egész napos elfoglaltság nagycsaládosok részére. A könyvtár minden dolgozója (könyvkötő is!) részt vesz benne, de jönnek külsősök is (keramikus, lufibohóc, stb.). A könyvtár területén játék pontokat állítunk fel, ahol a családok apraja-nagyja együtt tevékenykedhet, játszhat, folytathat kézműves tevékenységet. Agyagozás, sóliszt kerámia, festés, gyöngyfűzés, ékszerkészítés, zenei kvíz, társasjáték, kirakó, cirkuszi játék, célbadobás, stb. A végighaladás sorrendje tetszőleges. A programot közös tombolahúzás zárja. Ez a nap valóban a móka-kacagásé, és az ajándéké! (ingyenes!)

Kreatív kedd

A gyermekkönyvtárosok havi délutáni foglalkozása. Minden találkozó előre meghirdetett tematikára épül (tárgyak újrahasznosítása, ünnepek, karkötő fonás, batyubáb készítés, stb.) A családok – sok esetben nagyszülők az unokákkal – kötetlenül együtt dolgoznak a könyvtáros irányításával. (Minimális anyagköltség-térítés)

Tematikus napok

Mackónap és a Magyar Népmese Napja stb. Az akadályversenyekhez hasonlóan állomásokon haladnak végig a családok, ahol közösen oldanak meg az adott témában ismeretátadó, játékos ügyességi, keresgélős, gondolkodtató feladatokat.

Tudásközpont – Csorba Győző Megyei és Városi Könyvtár, Pécs

Babaváró (kismamáknak, kispapáknak)

A könyvtár számára megcélzandó generációk között elsők a babakorúak és az őket váró, fogadó családok. A biblioterápiás csoportra azokat várjuk, akik szellemük, önismeretük ápolásához és az új életre való felkészüléshez az irodalom gyógyító erejét is hasznosnak érzik. A zárt csoportfoglalkozásokon a résztvevők problémáira az irodalomból merítik a megoldásokat biblioterapeuta vezetésével.

„A Babaváró program minket, a legjobb időpontban talált meg, első gyermekünket vártuk, nagy izgalommal készülve a szülői szerepre. Erős kétségek és sziklaszilárd elhatározások között ingadozva tervezgettük hármunk közös jövőjét, megélve mindazokat a szorongásokat és örömeiket, amelyek már szüleink és az ő szüleik minket váró idejét is kitöltötték. Mindezt persze csak azután ismertem fel, amikor már a Babaváró csoportban hozzánk hasonló fiatal párokkal és tapasztalt szülőkkel osztottuk meg gondolatainkat, a kiindulási pontként használt irodalmi szövegekről. A csoportvezető felkészültségének hála – ezúton is köszönet munkájáért –, az irodalmi alkotásoktól természetesen és szinte észrevétlenül jutottunk el személyes történeteinken keresztül a minket foglalkoztató kérdésekig, közben pedig kedves és kiváló embereket ismertünk meg. Az együtt töltött idő értékét mutatja, hogy mindig gyorsan elrepült, s minden, az utazással járó kényelmetlenség ellenére, még a kilencedik hónapban is visszajártunk, hogy az utolsó alkalmakat se mulasszuk el.”
(Kovács Gábor, aki azóta már apuka)

Olvasásra születtem! (kampány) (Születés csomag = Bookstart ; Nati per leggere)

A kampányban a szülők ismeretterjesztő és könyvajánló segédletet kapnak. A füzet óvodáskorig bezárólag tárgyalja a könyv és az olvasás megszerettetésének első fontos lépéseit és műfajait, s az alapvető tudnivalók mellett szakértői könyvajánlást nyújt a gyermekkönyvek hatalmas kínálatában olykor tanácstalanul bolyongó szülőknek. A füzet végén a téma iránt mélyebben érdeklődő szülők szakirodalmi ajánlást is találnak. A kiadvány szervesen kapcsolódik a „Születés csomagba”, mely a könyvajánló füzet mellett egyéb gyermekeknek szóló mesekönyvet és a baba első könyvét, egy fürdős könyvet is tartalmaz.

Ez a program nem titkoltan olyan, nemzetközileg jól ismert, évek óta sikerrel futó olvasásra nevelési programok hagyományához kíván csatlakozni, mint az angol nyelvű *Bookstart* vagy az olasz *Nati per leggere*. Fontos, hogy e programok nem a túlzottan korai, direkt fejlesztésre biztatnak. Nem akarják gyermekeinket idejekorán olvasni, írni, számolni tudó „kis Einsteinnékké” változtatni. Sokkal inkább arra ösztönöznek, hogy a gyermek életkorának, mentális fejlettségi szintjének és egyéni fejlődési ritmusának megfelelő módon és

eszközökkel, a gyermek spontán tudásvágyára és kapcsolati igényére építve keltsük fel az érdeklődést az olvasás iránt, s fordítsunk figyelmet az iskolai tanuláshoz majd elengedhetetlen részkészségek játékos fejlesztésére. A Születés Csomagot megjelenése óta rendszeresen keresik és használják a kisgyermekes szülők.

Pákolitz István Városi Könyvtár, Paks

Kincskereső

A Kincskereső Gyermekkönyvtár két baba-mama klub helyszíne. A védőnők által tartott előadások után lehetőség van kötetlen beszélgetésre, játékokra. A szülők és a gyermekek lapozókat, mese- és képeskönyveket böngészhetnek, kölcsönözhetnek. A védőnői szolgálattal együttműködve sok fiatal (leendő) szülő vált a könyvtár tagjává, hiszen a szakemberek által ajánlott irodalmat nálunk megtalálják, kölcsönözhetik.

Sünizene és Babatorna

Két nagyon sikeres, zenés, mozgásos játékos foglalkozás a legkisebbeknek és szüleiknek egyaránt.

Kakakóparti

Az óvodásoknak szóló havi program meseolvasással kezdődik, amelyet az olvasott meséhez kapcsolódó kézműves foglalkozás egészít ki. Végül a gyermekek egy pohár kakaót is elfogyasztanak a könyvtárban.

Családi játszónapok

A családi napok alkalmával a szülők és gyermekek együtt játszhatnak, akár csapatokat is alakíthatnak. Ehhez TÁMOP pályázatnak köszönhetően lehetőségünk volt készségfejlesztő társasjátékok beszerzésére.

Felzárkóztatás

Csuka Zoltán Városi Könyvtár, Érd

Ünnepváró

A „kreatív kedd”-hez hasonló kézműves tevékenység, az adott ünnephez kapcsolódóan, zenével-versekkel kiegészítve. A szöveg és a zene révén kifejezetten alkalmas hátrányos helyzetű csoportmunkára, felzárkóztatásra, közös kultúrkörbe tartozó ismeretek mélyítésére.

Kitelepülés az utcabálra

Érd legrégebbi rendezvénysorozata mindig utcabállal indul. Pavilonok, színpadok, kulturális bemutatók folynak. A különböző közösségi szervezetek mellett saját sátra van a könyvtárnak is. Képek, bemutatók a könyvtár életéből, az állományról. Szórolapok, ajánlók ismertetések segítik az érdeklődés felkeltését. Az érdeklődőket rövid helytörténeti, zenés kvízek várják, de a kitelepített számítógépek adatbázis használatot is biztosítanak. A kitelepülés azért remek, mert a város lakosságának nagy része megfordul itt, a nem könyvtárhasználók is! Kötetlenül, időtől nem sürgetve lehet tájékoztatni az érdeklődőket. És rengeteg információ, helyismereti történeti, zenei anyag, ismeret kerül ilyenkor felszínre.

Gyermekfoglalkozások speciális nevelési igényű gyerekeknek

A gyermekek szervezeten, játékos, szórakoztató formában jutnak információkhoz, tudástárakhoz. Felhívjuk a figyelmet olyan tudástárakra, melyekkel környezetükben nem találkoznak. Sokan ekkor vannak először könyvtárban, itt találkoznak először komolyzenével, kórus, opera muzsikával. A foglalkozások a speciális feladatokat ellátó iskolákkal, óvodákkal együttműködve valósulnak meg.

Rajzvarázslat

Több évtizede meghirdetett rajzpályázat-sorozat. Komplex módon kapcsolja össze az irodalmat és a képzőművészetet. A gyermekkönyvtár minden évben összeállít egy tematikusan válogatott versgyűjteményt, melyet eljuttat az iskolákba is. Ezeket a verseket illusztrálják a gyerekek. A nyertes pályamunkák egy évig díszítik a Gyermekkönyvtár falait. Rendkívül sikeres sorozat, évi 400-500 pályamunkával! Sok tehetséges gyermek ennek kapcsán jár először a könyvtárban. A bírálást szakemberekből szervezett zsűri végez.

Netten a neten

Oktatás az internet használatáról. Csoportoknak is, de előzetes egyeztetéssel egyénileg is. Egy-egy találkozó 60 perces. Az első alkalom ingyenes, a követő alkalmak esetében a könyvtár szokásos internethasználati díját kell megfizetni. Főként a nyugdíjas korúak élnek ezzel a lehetőséggel. De nagyon élvezik és szükség is van rá!

Középiskolai együttműködés

„A tudományos kutatás alapja” című témakör keretein belül a tanulók olyan feladatokat kapnak, melyek megoldásához legalább 5 alkalommal el kell látogatniuk a könyvtárba, és ott kutatásokat végezni. Az itt megszerzendő információk ugyanis interneten nem elérhetők. A könyvtárosok igazolják a megjelenést és a munkavégzést is. Az első alkalom az ismerkedés, kerességel. Ekkor még a kötelezettség miatt jönnek, de „evés közben megjön az étvágy...” és már a kötelező feladatokon kívül is hozzánk fordulnak segítségért.

Tudásközpont – Csorba Győző Megyei és Városi Könyvtár, Pécs

Baranya is olvas!

Huszonöt hetes, könyv- és könyvtárhasználati játék, folyamatos csatlakozási lehetőséggel Baranya megye könyvtáraiban és a könyvtárbuszokon. A játékban pontokat, illetve pecsétet kell gyűjteni. Ehhez szükséges a pontgyűjtő lapok letöltése, vagy személyes igénylése. Pont jár: beiratkozásért, kölcsönzésért, több könyv kölcsönzéséért, könyvtári rendezvényeken való részvételért. A legtöbb pontot összegyűjtő olvasók, és az olvasókhöz tartozó, azaz a legaktívabb könyvtárak értékes nyereményeket kapnak. A játékot „*Heti kihívás*” színesíti, ami a Facebook-on jelenik meg. Ez lehet kvíz, villámkérdés stb. A feladvány megoldói külön ajándékokat nyerhetnek. A verseny díjazása korcsoportonként és könyvtáranként történik a játék végén. A könyvtárak versenyében az első tíz könyvtár nyer. Ebben a küzdelemben a résztvevők számának és pecsétjeinek mennyisége a települések lélekszámához arányosítva kerül összegzésre. A korcsoportok versenyében külön játszanak a tizennégy év alattiak; a tizenöt és huszonöt év közöttiek; a huszonhat és negyvenöt év közöttiek; a negyvenhat és hatvanöt év közöttiek és a hatvanöt év felettiak. A játékban – korcsoportonként – az első három helyezett nyer. Az ünnepélyes eredményhirdetést az Országos Könyvtári Napok keretében tartjuk. Rendkívül hasznos felzárkóztató program!

Könyvtárbusz

A felzárkóztatás speciális eszköze a legelmaradottabb körülmények között élők számára jelenti az ismeretekre és az egyetemes tudásra nyíló „helyi kaput”. Fantasztikus élmény látni a „rácsodálkozást” a busz világára és érezni a nemzeti, etnikai közösségek háláját a könyvtárosok missziója kapcsán.

Pákolitz István Városi Könyvtár, Paks

Felzárkóztatás

Sikeres TÁMOP pályázat révén 176 óvodás, 144 általános iskolás és 72 középiskolás diák (összesen: 392 fő) részvételével összesen 625 foglalkozást tartottunk, melynek célja az olvasás-megértés, a kognitív funkciók, a szövegértés és a beszédkésztség fejlesztése volt. Az oktatómunkát képzett szakemberek végezték, a drámapedagógia eszközeit alkalmazzák. Rendkívül sikeres program!

„Vakációzz hősökkel”

A résztvevők a könyvtár által biztosított bőséges könyvkínálatból legalább három olvasmányt választanak ki, majd a könyv elolvasása után egy élménylapot töltenek ki. A feladat teljesítésének igazolása egy pontgyűjtő füzetben, pecséttel történik. Szeptemberben, egy izgalmas könyvtári éjszakával zárul ez a sajátos olvasónapló játék.

Olvasópályázat

Az általános iskolásoknak hirdetett program a tanév időkeretében foglalkoztatja a résztvevő gyerekeket. Egy kijelölt szerző (idén Csukás István) könyveit (Süsü, a sárkány, Vakáció a halott utcában) kell a pályázat során elolvasni. Minden könyvhöz feladatlap tartozik. A gyermekek a feladatlapok kitöltésével észrevétlenül fejlesztik képességeiket, bővítik ismereteiket. Az összes feladatlapot kitöltők jutalma egy budapesti színházi látogatás, amin legutóbb 60 diák vehetett részt. Nagyon kedvelt foglalkoztatási forma!

Skarica Máté Városi Könyvtár, Ráckeve

„Mi leszek, ha nagy leszek”

Előadás sorozat pályaválasztás előtt álló 14 évesek számára, ahol élményszerűen bemutatkoznak a rendőrök, tűzoltók, védőnők, óvónők, tanárok, szakmunkások. A sor bővíthető. Rendkívül hasznos programsor, akik „elidétlenkedik” az első percek, a végére azok lesznek a legkomolyabb érdeklődők. A meghívott előadók személyén sok múlik!

Mesemondó verseny

Jól szponzoráltható program, ami a felzárkózást rendkívül hatékonyan segíti, hiszen bővíti a memóriát, fejleszti a kifejezési képességet, az érthető kommunikációt, segíti a példaképpel történő azonosulást. A felkészülés során van mód a mesék értelmezésére, a mondanivaló kibontására. A meséket megadott irodalomból lehet választani. Részleteket is lehetett mondani. Kicsik és nagyok is jelentkezhetnek.

Kuruttyoló

Az óvodás korosztály részére futó program a hangszerekkel ismerteti meg a hallgatóságot. Nagyon élvezetes. Ügyes zenészek kellene hozzá, elsősorban a vonós, fúvós és az ütős hangszerek jelentenek nagy sikert.

Madaras péntek (januárban)

Felső tagozatos és a középiskolás fiatalok számára. Interaktív előadás a madarokról (az itt telelőkről, akikkel most is találkozhatunk és a költözőkről). A program része a madáretető készítés, a madáreleség készítés, és sok-sok kérdés, ismeret megbeszélése a madarokról, a környezetről, ahol élnek és mindez játékos formában. Nagyon sikeres program!

Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár, Gödöllő

Felzárkóztatás egyetemi környezetben

Az egyetem tudományos tevékenységének és kutatásának, valamint a fiatal felnőttek képzésének és az élethosszig tartó tanulásnak a támogatása könyvtári eszközökkel kiválóan támogatható. Az egyetemi könyvtár képzési rendszerébe szervesen beépülő munkaformát jelent a könyvtárhasználati oktatás, a szaktájékoztató ismereteinek átadása, az MTMT segítő szolgálat információinak közvetítése, adatbázis bemutatók és szakmai rendezvények szervezése. Az érettségizett fiatalok eltérő könyvtárhasználati ismeretekkel rendelkeznek. Ennek szintre hozása, megerősítése alapvető érdek!

Milyen tág is a világ!

Az egyetem számára fontos, hogy a hallgatók ne csupán választott szakterületük kiváló képviselői legyenek, rendelkezzenek komplex világlátással. Éppen a könyvtár tud ebben hathatósan segíteni, pl. különböző tematikák a legkülönbözőbb világnapok információinak közvetítésével

- Csodálatos gyógynövényeink nyomában
- Nemzeti parkok világnapja
- Európa nap
- Víz világnapja
- Darwin nap
- Méhek világnapja
- Víz világnapja
- Fogyasztóvédelmi világnap
- Internet világnapja
- Turisztikai világnap
- Magyar Költészet Napja
- Cserkész évforduló
- Szent István kiállítás

A képen az 1884-es kiadású Atlas der Alpenflora című, többkötetes kiadványból látható válogatás

Kitelepülések

A használókat nem elég gazdag állománnyal, változatos szolgáltatásokkal és tárt karokkal várni: „elérjük kell menni”. Ahhoz, hogy a társadalom minél szélesebb rétegeit megszólíthassuk, ki kell lépünk a könyvtár falai közül. Kiléphetünk a virtuális térbe is, a világháló és a közösségi média eszközeivel, de kiléphetünk a fizikai térbe is! Ez hívjuk „kitelepülés”-nek. A kitelepülések lebonyolítása ismétlődő projekt. Minden helyszín egyedi és külön szervezést igényel. Az akció forgatókönyve tartalmazza a pontos helyszínt és időpontot, a kapcsolattartó elérhetőségét, a kitelepülésen résztvevő munkatársak nevét, hosszabb rendezvény esetén az időbeosztást, az igényelt promóciós anyagok, számlatömbök, váltópénz stb. mennyiségét. A helyszínen – az érdeklődő olvasók beiratása mellett – lehetőség van általános tájékoztatásra a könyvtár állományáról és szolgáltatásairól; a mobil- vagy wifi internetkapcsolattal rendelkező laptopról pedig szükség esetén a könyvtár katalógusa is elérhető.

Kalocsa Kulturális Központ, Kalocsa

Baba mama klub – babaváró csomag

Találkozási és szabadidős lehetőség a kisbabát nevelő vagy gyermeket váró szülők részére. Fontos, hogy már pici kortól kezdve megszokják a gyerekek a könyvtári környezetet, könyveket, legyen ez a környezet biztonságot nyújtó. Ez lehetővé teszi, hogy a gyermek képességét sokoldalúan fejlesszük. A gyerekek (bármelyik korosztályt nézve) egyre kevesebbet játszanak, mozognak. Helyette ott a tv, a videó, a számítógép. A normális fejlődéshez, a különböző érzékek (látás, hallás, szaglás, tapintás) kialakulásához hozzátartozik a megfelelő gondolkodás, a beszéd is.

A könyvtár ebben a fejlődésben segíti a gyermekeket az életkori sajátosságaikhoz igazodó programjaival. Emellett fontos, hogy a tudatos szülői gondolkodás kialakulásában a szakemberek mellett a könyvtáros is segítséget nyújt megfelelő könyvajánlásokkal.

Szoros a kapcsolat a védőnői hálózattal. Készült egy babaváró csomag, amiben van egy könyvtári regisztrációra biztató űrlap is. Ezt a csomagot a védőnők munkájuk során „terjesztik”. Ajánlják a könyvtári szolgáltatásokat és átadják a prospektusokat. Az együttműködésnek köszönhetően már az első hónapoktól kezdve érezhető a kismamák, babák számának növekedése a beiratkozott olvasók között.

A Baba mama klubok programjait felváltva vezeti a gyógypedagógus, a népi játszóházi foglalkozásvezető, a védőnő, a gyermekorvos, a pszichopedagógus, a bábjátész, a gyógypedagógus, a pszichoterapeuta, a dietetikus, a csecsemőszínházi szakember. Rendkívül hasznos fejlesztő program!

„MI-ÉRTÜNK”

Cél az olvasási készség és szövegértés fejlesztése. Valamint az, hogy a város és környékbeli lakosok részére elérhetőbbé tegyük a könyvtár szolgáltatásait, kiemelt hangsúlyt fektetve az önkéntességre és az esélyegyenlőség népszerűsítésére. A projekt során 20 verseny, 33 témanap, 2 heti szakkör és 6 havi szakkör valósul meg. 350 foglalkozási óra átlag 20 fő gyermekkel! A foglalkozások alapjait kortárs irodalmi művek adják. Elkészültek a korosztályoknak megfelelő, kiválasztott irodalmakra épülő forgatókönyvek, feladatsorok.

Rendhagyó órák középiskolásoknak

Az iskola, az oktatott tananyag és a bennünket körülvevő világ között meg kell teremteni az átjárást. Ebben a könyvtár múlhatatlan szereppel bír. A középiskolás fiataloknak „érdekes” embereket bemutatva elősegíthető a felzárkóztatás, hiszen ebben az esetben nem a lexikális tudás, hanem az „életismeret” kerül előtérbe. A programban vendégünk volt Marosi Antal haditudósító, a Kossuth Rádió munkatársa, háborús élményekkel, Dr. Orsós Anna a PTE Romológia és Nevelésszociológia Tanszék docense, a „Roma tanulók az oktatásban” című előadással, a Tiszatáj szerkesztősége, kortárs irodalommal, Dr. Kalmár Ágnes művészettörténész, a Szórakaténusz Játékmúzeummal, Dr. Varga Sándor néprajzkutató, népek kultúrájával, szokásaival, Dr. Hidán Csaba László régész, történelemmel.

Olvasótábor

Az olvasótábor a személyiségfejlesztés, az önismeret, a személyes kompetenciák kibontásának, irodalmi, kulturális ismeretek élménybe ágyazott átadásának különleges formája. Épülhet irodalmi műre, pl. Nyulász Péter: Helka című kalandregényére, ami 2011-ben az Év gyermekkönyve volt, de a nagyobbak esetében a világ nagy dolgainak (erkölcs, hit, bizalom, szeretet, világegyetem, igazság) átbeszélésére is, amit persze irodalmi háttérrel erősítünk meg. A lényeg a sok játék, az élmény és a sok beszélgetés. A reggelek „kincsesládával”, zsákbamacskával, irodalmi játékokkal indulnak. A tábor vendégeket is fogad. A résztvevők csapatokban dolgoznak, így az együttműködés, a tolerancia, egymás kisegítése is közös élménnyé válik. Egy jó olvasótábor egész életre szóló, meghatározó élmény!

Középiskolás szövegértő verseny

A szövegértés fejlesztése a felzárkóztatás, a személyes képességek kibontásának alapfeltétele. Ennek játékos formáját imádják a tanulók. A mi kérdéssorunk Lackfi János: Milyenek a magyarok! c. könyve alapján készült. (Ez az író iránt is felkeltette a diákok figyelmét). A feladatok megoldásához folyamatos „böngészés” szükséges. Fegyelmezetten, összedolgozva, csapatokra osztva lehet megszerezni a szükséges információkat, hogy sikeresen teljesíthessék a kérdéssorokat, keresztrejtvényeket. A szövegértő verseny során lehetőség nyílt az olvasótermi állomány használatára. Az irodalmi lexikonok, szinonima szótárak nyújtottak segítséget.

Letétek

A felzárkóztatás egy speciális, de rendkívül fontos formája. A programban börtönök, BV és gyermekvédelmi intézetek kapnak könyvtári állományt letéti rendszerben. A BV intézetekbe mesekönyvek, ifjúsági ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvek, romantikus és bűnügyi regények, háborús- és kalandregények, fantasztikus és szórakoztató irodalom kerül. Továbbá a dolgozók képzését, illetve a fogva tartottak fejlesztését szolgáló, nyelvtanulással, informatikával, pszichológiával, rajztanulással, barkácsolással foglalkozó szakirodalom és az utóbbi évek sikerkönyvei. Az állomány letéti elhelyezése mellett fontos eleme a projektnek a különböző programok lebonyolítása. Ennek tartalmát, kereteit helyben lehet az érintett intézményekkel kialakítani, de az ötletességnek csak a könyvtárosok fantáziája szab határt. Rendkívül hatásos és eredményes program!

Közösségépítés

Csuka Zoltán Városi Könyvtár, Érd

Kitárt kar

A Szociális Gondozó Központnak - megállapodás alapján - ingyenes tagságit adtunk át. Ezt ők továbbadták arra érdemesnek ítélt hajléktalanoknak, hajléktalan szállón élőknek. Többen közülük azóta is rendszeres látogatói a könyvtárnak. Van, aki mára már jobb körülmények között él, és saját jogon is beiratkozott olvasó, és van, aki az ingyenes jegyet használja rendszeresen, ám minden lehetséges módon (pl. hólapátolás) önkéntesen próbálja segíteni a könyvtárat.

„Törődj velem” Könyvtárbemutató

A Szociális Gondozó Központtal egyeztetve könyvtárbejárást, könyvtárbemutató találkozót szervezünk a városban élő közmunkások, munkanélküliek egy-egy csoportjának, megismertetve őket a könyvtár lehetőségeivel.

Zenei Klub

Havi találkozással. Vendég a zenével, vagy valamelyik társművészettel (pl. néptánc, balett) foglalkozó szakértő. Van, amikor meghívottunk előadást tart a saját szakterületéről, esetleg annak egy érdekes részletéről, és van, hogy beszélgetés formájában ismerkedünk vele és munkájával. Minden alkalommal sok-sok zenével színesítjük az estet, ha tehetjük, élő zenével. A klub a résztvevők áldozatával, minden anyagi támogatottság nélkül működik a törzsközönség nagy örömeire!

Nyári táborozó

A nyári szünet hasznos időtöltése. Egy-egy hét időtartamban, a délutáni órákban várjuk a 6-12 éves korosztályt. Ebben az évben a „Mese” lesz a tábor vezérfonala. Játékos foglalkozások, kézműveskedés, vetélkedők keretében ismerkedünk a világ népmesekincsével. Egy délután a Zenei Könyvtáré, ahol a tematikához illeszkedő „mese zene” vár minket. A múlt évi tábor sikerességét mutatja, hogy az idén a hivatalos meghirdetés előtt betelt a tábori létszám. Étkezést nem biztosítunk, programjaink az intézmény falain belül zajlanak, így a szülőktől kért részvételi díj igen csekély, több gyermek esetén is vállalható.

Könyvtárbarátok találkozója

A találkozó a tanév utolsó napjaiban kerül megrendezésre. Előzménye, hogy gyermekkönyvtárosok „Könyvtári játékot” szerveznek az év folyamán, mely nagyrészt a könyvtár honlapján keresztül bonyolódik. Időről időre kapnak egy kérdéssort a gyerekek, beküldik a megoldásokat. A játékban résztvevőket hívják meg a júniusi találkozóra (nem csak a helyezetteket), ahol értékelik az vetélkedőt, kiosztják a jutalmakat, majd együtt beszélgetnek, játszanak, kézműveskednek, személyesen is ismerkednek a résztvevők. Roppant jó hangulatban, kötetlen beszélgetésekkel telik a délután, hiszen sok, évek óta visszatérő könyvtárbarát játékosunk van!

Híradás, tájékoztatás

A közösségépítésnek van egy nem konkrét programhoz köthető, ám nagyon fontos eleme könyvtárunkban. Érd egyrésztől alvó város, lakói nagy százalékban a fővárosban dolgoznak, másrészt ezekben mérhető az utóbbi években hozzánk betelepültek létszáma. Ezért igen fontos, hogy a város lakosaiból megpróbáljunk igazi működő közösséget formálni. Lényeges, hogy programjainkról ne csak előre tájékoztassunk, hanem utólag is beszámoljunk arról, mi zajlik, zajlott a falaink között. Ennek eszköze a honlap, amin keresztül az eseményeket szöveges, képes formában (Rendezvény archívum, Versenyeredmények, Képtár) láttatjuk, így azok bármikor visszakereshetőek, áttekinthetőek. Jó kapcsolatban vagyunk a város rádiójával, tv-jével és újságjaival is, akik rendszeresen tudósítanak rendezvényeinkről, mindennapjainkról.

Tudásközpont – Csorba Győző Megyei és Városi Könyvtár, Pécs

Az irodalom visszavág!

Rendhagyó irodalomóra kortárs írókkal, költőkkel. Grecsó Krisztián, Karinthy Márton, Erdős Virág és Háy János elhozták a fiatalok közé Móricz Zsigmond, Karinthy Frigyes, Örkény István és Weöres Sándor szellemét és munkásságát. Az általuk tartott órák valóban egyediek voltak, hiszen mindegyik kortárs írónkra másként hatottak az elődök. Az előadásokat Szederkényi Júlia: Bóbita című filmje zárta. A hol komoly, hol oldottabb hangulatban zajló esemény kiváló lehetőség a klasszikus irodalom megszerettetésére, példaképek állítására. A középiskolások „szájtátva” figyeltek.

Könyvtárosok világnapja (április 14.)

Könyvtár és olvasásnépszerűsítő akciók bevásárlóközpontokban. Az egész napos programokon versekkel, prózával és egyéb humoros kezdeményezéssel állítottuk meg az érdeklődőket és igyekeztünk felhívni a figyelmet a könyvek és az olvasás szeretetére illetve a könyvtár szolgáltatásaira. A játékos feladatokba nagy örömmel szálltak be a legkisebbek és a legidősebbek egyaránt. Megüzenhették kedvenc könyvüket, totót tölthettek ki, beülhettek a gyerekkuckóba, lapozgathatták a napi sajtót a babzsákokon és beszélgethettek könyvtárosainkkal. A kezdeményezéshez csatlakozott a helyi női kosárlabdacsapat is, több válogatott játékost láttunk vendégül a rendezvényeken. Igazi csapatmunka kerekedett a városi közönség örömére!

Házhoz megy a könyvtár!

2012 decemberében indult új szolgáltatás mindazok számára, akik olvasni szeretnének, de valamilyen korlátozás miatt személyesen nem tudnak eljutni a könyvtárba. A szolgáltatás ingyenes, jelenleg 20 fő mozgáskorlátozott, gyengén látó, idős és beteg ember veszi igénybe. Az olvasóink a megértésünkre és társaságunkra éppúgy igényt tartanak, mint az olvasnivalóra, ezért a program lebonyolításában időt szánunk a könyvek kiszállítása mellett az „emberi” tényezőre.

„A könyvtár kézhez hozott irodalma nekem nagyon sokat jelentett. Hálásan köszönöm Önöknek és a két kedves hölgynek. Köszönettel: Vajta Ferencné.”

„ Rendkívüli szolgáltatás a Csorba Győző Könyvtár részéről a könyvek házhoz szállítása. Nagyon szépen köszönöm, hogy öregségemre így támogat a könyvtár. Vörös Józsefné.”

Honlap. Út a gyermekkönyvtárba

A Körbirodalom Gyermekkönyvtár új interaktív honlapja hozzájárul a minőségi oktatáshoz, az egyenlő hozzáféréshez, a kompetencia alapú oktatás támogatásához, az életen át tartó tanulás népszerűsítéséhez. A *korbirodalom.baralib.hu* számos hasznos információt tartalmaz gyerekeknek, szülőknek, pedagógusoknak könyvtári programokról, rendezvényekről, irodalmi és tanulást segítő szakkönyvajánlásokról, kreatív foglalkozásokról. Az érdeklődők megismerkedhetnek Pécs nevezetességeivel és Körbivel, a könyvtár kabaláfigurájával. A gyerekeknek lehetőségük van arra, hogy a honlapon megjelentessék írásaikat, könyvajánlóikat, saját maguk által készített kreatív munkáikat, illetve rajzaikat.

„Nagyon egyszerű az oldalon eligazodni, könnyen kezelhető. Rengeteg információ és számos érdekesség fedezhető fel rajta kutakodás közben, melyek hosszabb időre is lekötik az embert.”
(középiskolás fiú)

„Szép az oldal és szerintem hasznos is. Szeretek verseket írni, és talán majd én is küldök be az írásaimból, hogy mindenki olvashassa ezen a honlapon. Jót szórakoztam a „körbis” kifestővel is.
(4. osztályos lány)

Vándorkiállítás

Pl. Janikovszky Éva vándorkiállítás, ami az életét és munkásságát mutatta be. A rendezvényt Horváth Lili színésznő nyitotta meg. A kiállítás iskolákba, szomszéd településekre a könyvtárakba vándoroltatható. A kiállítás ideje alatt a látogatók Janikovszky Éva meséiből rajzokat készítettek, mert a vándorkiállítás egyben mindig rajzverseny is.

Bolgár nap

Bármely nemzetiség kapcsán szervezhető program, nemcsak a bolgár kapcsán. A nap keretében programok, előadások, bemutatók zajlanak a hagyományokról, melyek felkeltik az érdeklődést, az adott nemzetiség népmeséiről, az adott nemzetiség zenéjéről, táncokról, tánc hagyományokról. És ezt kiegészíti a „kóstoló”, a nemzetiségi sütemények, ételek kóstolással egybekötött bemutatója. A nap sok érdeklődőt vonz és könnyen szponzorálható. Rendkívül informatív, egyben közösségi együttműködést, elfogadást erősítő program.

Szent István Egyetem Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár, Gödöllő

Könyvtárturizmus

Az egyetemi környezet, az épületek, a gyűjtemény értékes darabjai mind-mind ösztönözik a könyvtárat könyvtári túrák meghirdetésére. Háromféle túra került kialakításra, melyek iránt nagy a közösségi érdeklődés:

- Egyetemtörténeti kiállítás ; a levéltár régi és új helyiségei
- séta a könyvtári terekben; a könyvtár rendje, működése mindennapi élete ; a könyv útjának bejárása
- különleges raktári dokumentumok tanulmányozása; toronyraktár teraszáról Gödöllő város látképének megtekintése

Digitális kompetencia fejlesztés

Cél: Az internet használat, az elektronikus ügyintézés, az elektronikus szolgáltatások, az irodai alkalmazások és a közösségi oldalak gyakorlatának fejlesztése. A közösségi ügyintézés, a közösségépítés, a közösségi kapcsolatok, akár csak a családon belüli kapcsolatok ma már egyre inkább elektronikus felületre terelődnek. A nagyszülő kimarad az unoka életének egy részéből, ha nem tudja, mi a facebook, mik a közösségi oldalak, felületek. Az informatikai ismeretek a már elindított alapfokú számítástechnikai tanfolyamok (nyugdíjasok, munkanélküliek) anyagát bővíti. Felzárkóztató, közösségépítő program.

Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár, Szombathely

Bekötött szem

Cél: közösségépítés, toleranciára nevelés. A program 45 perces. Célszerű az iskolai óra időtartamát megtartani, hiszen a fiatalokban ez az ütemesség már rögzült. A vállalkozó kedvű diákok (egymást váltva, ki meddig bírja) bekötött szemmel ismerkednek a könyvtárral. A hangos könyvtárismerető és természetesen társaik segítségével jutnak előre. A könyvtár a bekötött szemes ismerkedéshez előre hangos ismertetőket készít a könyvtárról. Ezek kazettáról, vagy CD lemezről játszhatóak le. Az ismertető segítségével kell megtenni az utat az AV részlegbe. Itt szintén csak tapintásukra és hallásukra hagyatkozva találkoznak a hagyományos hanghordozókon (hangkazetta, CD, hanglemez) kívül a hangkazettán, CD-n, Mp3 formátumban is kölcsönözhető hangoskönyvekkel és a speciálisan gyengénlátók számára készített öregbetűs könyvekkel. Letesztelhetik a vakbarát számítógépet is.

Verseghy Ferenc Könyvtár és Művelődési Intézet, Szolnok

Ifjúsági közösségek és könyvtár

Erős közösség mindig valamilyen cél érdekében alakul. A projekt során 11 klubot hozunk létre, melyek lefedik a fiatalok érdeklődési területeit, így biztosítva a közös célokat. Ezekben mind a fiúk, mind a lányok megtalálhatják a nekik megfelelő és őket is érdeklő, vonzó foglalkoztatási formákat. A tematizált klubfoglalkozások havonta két alkalommal zajlanak.

- *Ifjúsági klub*
- *Zöld-Élet klub (akik szeretnek a természetbe járni)*
- *KÉK-program klub (ismeretek pénzügyről, állampolgári ügyekről, a tini egészségről, kommunikációról)*
- *Önfejlesztő diákkör (játékos formában az önismeret- önkifejezés fejlesztése)*
- *Írva-játszva önmagam (Ebbe a klubba a vers és prózaírás iránt érdeklődőket várják)*
- *Kézműves alkotóműhely*
- *Képzőművészeti alkotóműhely*
- *Kulturális Kalandpark (hagyományápolás)*
- *Ifirkász (leendő „újságírók”)*
- *Tini „ambulancia” („lelki bajok”)*
- *Obszidián-kör (könnyűzene).*

Öko esték

Az öko gondolkozás közösségi felelősségvállalással lehet eredményes. Ehhez segít, ha rákérdezzünk önmagunkra: mit adhatunk a világnak? Az e mottó mentén szerveződő „Öko-esték” rendezvénysorozat a környezettel, a természettel való harmonikus együttélés mellett agitál. Arra ösztönöz, hogy bolygónk erőforrásait csak akkora mértékben vegyük igénybe, amekkorát a valós szükségleteink igényelnek. Minél kevesebb kémiai, vegyi anyag felhasználásával, a termelési melléktermékek újrafeldolgozásával, az alternatív energiaforrások használatával, magunk egészségének megőrzésével van lehetőség bolygónk ökológiai egyensúlyát fenntartani. Fizikus, tanár, filozófus, természetvédő, ökológiai szakember, építész, orvos, zenész, könyvtáros-kutató, természetgyógyász, spirituális gondolkodó, pedagógus, politikus, felsőfokú gombaszakértő, feltaláló kutató-mérnök, régész, sportközgazdász, marketingszakértő, közelíti meg – eltérő szemszögből - a témát.

Tudásközpont – Csorba Győző Megyei és Városi Könyvtár, Pécs

Paletta

Az egyik legsikeresebb közösségépítő program! A fiatalok körében sajnos jellemző a tradicionális népi és városi kultúra elhagyása. Ezért a hagyományápolás és hagyományok visszatanítása jegyében olyan közösségi alkalmakat hozunk létre, amelyek megfelelnek az önmagunk által vállalt kötelezettségeinknek és azoknak a társadalmi igényeknek, melyek a hosszú távú helyi és nemzeti fejlesztési stratégiák keretében kerültek már megfogalmazásra. Az iskolákat megkeresve, illetve a beiratkozott gyermekolvasókat megszólítva a fiatalokat képességeiket fejlesztő közösségi programokra invitáljuk. Táncszínház, fotó klub, e-sajtó kompetencia fejlesztő tábor stb. A foglalkozások keretében építünk a bennünket körbevevő tárgyi, épített és szellemi örökségre, a helyi hagyományokra. Ezeket nemcsak bemutatjuk a fiataloknak, hanem hozzásegítjük őket, hogy ők maguk legyenek részesei a feltárásnak. Mindez elősegíti a résztvevők hálózatosodását, a közösségek kibontakozását.

Összeállította:

Fehér Miklós

Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) – Könyvtári Intézet (KI)

Kutatási és Szervezetfejlesztési Osztály (KSZO)